

مطالعه تطبیقی قابلیت های اکوتوریستی پارک ملی کویر ایران (قصر بهرام) با پارک ملی کروگر آفریقا در جذب توریسم

فرحناز جوادی^{۱*}، رضا جعفر پور هادی کیاشری^۲

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ورامین- پیشوا. Farahnaz javadi13680420@gmail.com

۲- دانشجوی دکتری معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران غرب. r_jafarpour_had@yahoo.com

چکیده

مناطق خشک و کویری و بیابانی حدود یک سوم سطح خشکی جهان را تشکیل می‌دهد و قسمت اعظم کشور ایران حدود (۷۰ درصد) نیز در قلمرو مناطق خشک و بیابانی قرار دارد. وجود چنین وسعتی از نواحی خشک و کویری و بیابانی در سطح جهان و ایران، لزوم توجه به پتانسیل‌های این مناطق در زمینه صنعت اکوتوریسم و ژئوتوریسم را ضروری می‌سازد. کویرها و بیابان‌های ایران دارای جاذبه‌ها و توانمندی‌های بسیاری است. کشور ما به رغم غنای تاریخی، فرهنگی و طبیعی به سبب عوامل متعدد در زمینه‌ی جذب گردشگر توفیق نداشته است. در پی توسعه صنعت گردشگری و جهانگردی و اهمیت منافع اقتصادی آن بازار رقابتی وسیعی بین کشورهای مختلف پدید آمده است و هر کشوری سعی دارد در این بازار از دیگری پیشی گیرد. متأسفانه در کشور ما علی‌رغم وجود توانایی‌های بالقوه گردشگری چه از نظر چشم اندازهای طبیعی و چه از لحاظ جاذبه‌های انسانی فعالیت‌های توریستی رونق چندانی نیافته و نقش مهمی در اقتصاد کشور ایفاء نمی‌کند. پارک ملی کویر با داشتن جاذبه‌های تاریخی و طبیعی بسیار که این جاذبه‌ها در نوع خود کم‌نظیر و یا حتی بی‌نظیر هستند به دلیل نبود زیرساخت‌های مناسب، عدم مدیریت صحیح، عدم تبلیغات مناسب در راستای گردشگری کویر و.... نتوانسته است به عنوان یکی از قطب‌های گردشگری فعال کشور تبدیل شود. کاروانسرای قصر بهرام با قرار داشتن در محدوده پارک ملی کویر به دلیل داشتن ویژگی‌های منحصر به فرد و طبیعت بکر و چشم اندازهای پیرامون آن می‌تواند باعث توسعه منطقه در صنعت اکوتوریسم و جذب گردشگر شود. در همین زمینه به مقایسه آن با ویژگی‌های پارک ملی کروگر می‌پردازیم. پارک ملی کروگر یک پارک ملی در کشور آفریقای جنوبی است. این پارک مساحتی به اندازه ۱۹،۴۸۵ مترکيلومتر (۷،۵۲۳ مایل مربع) را در بر می‌گیرد و در استان‌های لیمپوپو و امپومالانگا در شمال شرقی کشور آفریقای جنوبی قرار دارد. این پارک از شمال به جنوب ۳۶۰ کیلومتر (۲۲۰ مایل) و از شرق به غرب ۶۵ کیلومتر (۴۰ مایل) مساحت دارد. محدوده پارک برای نخستین بار در سال ۱۸۹۸ میلادی مورد حفاظت دولت آفریقای جنوبی قرار گرفت و در سال ۱۹۲۶ میلادی به عنوان نخستین پارک ملی آفریقای جنوبی ثبت شد. پارک کروگر که در نوع خود بهترین در قاره آفریقا است این پارک حیات وحش مساحتی حدود دو میلیون هکتار دارد و یکی از مکان‌های بسیار محبوب برای گردشگران علاقمند به دیدار حیات وحش قاره آفریقا است و در قالب تورهای SAFARI با

ماشین‌های مخصوص به پارک آمده و از دیدار گونه‌های زیبای حیات وحش آفریقا لذت می‌برند و زیست کره ای بسیار ارزشمند از حیات جانوری می باشد.

واژگان کلیدی: اکوتوریسم، پارک ملی کویر ایران، قصر بهرام، کروگر، آفریقا

۱- مقدمه

طبیعت به دو بخش جاندار و بی جان تقسیم می‌شود. صنعت گردشگری بر پایه طبیعت اصطلاح متداولی در کشورهای غربی است و می‌توان آن را معادل فارسی طبیعت‌گردی دانست. آن قسمت از طبیعت‌گردی را که مربوط به طبیعت زنده است اکوتوریسم (بوم-گردشگری) و قسمت دیگری از طبیعت‌گردی را که شامل شناخت و لذت بردن از پدیده‌های طبیعت غیرزنده است، ژئوتوریسم (زمین-گردشگری) می‌نامند (University of Dortmund, 2000). [۱]

در سال ۱۹۹۱، جامعه بین المللی اکوتوریسم که در گذشته با نام جامعه اکوتوریسم شناخته میشد، اکوتوریسم را این گونه تعریف کرد: اکوتوریسم عبارت است از مسافرت مسئولانه و مبتنی بر اصول پایدار به نواحی طبیعی به منظور بهره گیری معنوی و ارضای نیازهای روحی و روانی به گونه ای که با شناخت و کسب آگاهی و احترام به نظام ارزشهای مردم محلی توأم باشد و به محافظت از نواحی طبیعی و ارتقاء رفاه جامعه میزبان کمک کند (زاهدی، ۱۳۸۵: ۹۰). [۲]

پارک ملی کویر به عنوان یکی از مناطق بی نظیر ایران دارای توانمندی های طبیعی فرهنگی و تاریخی باارزشی است که از آن جمله می توان به گونه های منحصر به فرد جانوری، پوشش گیاهی خاص، چشم اندازهای زیبای کویری و طبیعی، آسمان شب، فرهنگ بومی مردم مناطق کویری، صنایع دستی، آثار تاریخی به جامانده از فرهنگ غنی ایران (حرمسرا، جاده سنگ فرش، کاروانسرای عین الرشید، قصر بهرام،...) و منابع طبیعی خاک های کویر اشاره کرد. امروزه صنعت عظیم توریسم بویژه توریسم داخلی جایگاه خاصی در اقتصاد کشورها داشته و نقش فعال و مؤثری در ارتقاء ساختار اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشورها بخصوص در کشورهای رو به توسعه بازی می کند بطوری که حجم مبادلات بین المللی گویای آن است که این صنعت در جهان بیش از ۲۰٪ کل مبادلات بین المللی با جریان توریسم داخلی آغاز می گردد و در بعضی از کشورها درآمدهای ارزی ناشی از این صنعت یکی از منابع عمده برای تقویت اقتصاد ملی و توسعه روز افزون آنها محسوب می شود. اما در این میان از بین انواع مختلف گردشگری، اکوتوریسم و جذب گردشگرانی که به منظور دیدن مناظر طبیعی به منطقه مسافرت می کنند، با کمترین سرمایه گذاری نسبت به سایر انواع گردشگری میسر میگردد (Jiang, ۲۰۰۸). [۱]

۲- مواد و روش ها

دراین مقاله از شیوه تحقیق کتابخانه‌ای و مقالات برای بررسی ویژگی های پارک ملی کویر ایران و پارک کروگر در جذب توریسم استفاده شده است.

۳- موقعیت جغرافیایی پارک ملی و منطقه حفاظت شده کویر

در ۵۱ درجه و ۲۵ دقیقه الی ۵۳ درجه و با ۴ دقیقه طول شرقی و ۳۴ درجه و ۱۷ دقیقه ای ۳۵ درجه و ۱۲ دقیقه عرض شمالی واقع شده و در غرب کویر مرکزی ایران و شرق دریاچه نمک قرار دارد و از لحاظ تقسیمات کشوری محدود به نواحی زیر است.